

18. Sotsial'nyy zvit life:) 2013-2014 [Social Report life :) 2013-2014] (n.d.). lifecell.com.Retrieved from http://www.lifecell.com.ua/Media/Social_report_2013-2014_uk.pdf

19. Sotsyal'nyy otchet «METINVEST» 2013-2014 [Social Report «METINVEST» 2013-2014] (n.d.). metinvestholding.com.Retrieved from http://www.metinvestholding.com/upload/metinvest/report/32/Social_Report_Metinvest_3_Medium.pdf

Стаття надійшла до редакції 25.03.2016 р.

УДК 331.548

Якімова Н.С.,

канд.екон. наук,
науковий співробітник відділу соціальних проблем ринку праці,
Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи
Національної академії наук України,
nataliakimova@gmail.com

Якімова Н.С.,

канд.экон. наук,
научный сотрудник отдела социальных проблем рынка труда,
Институт демографии и социальных исследований имени М.В. Птухи
Национальной академии наук Украины,
nataliakimova@gmail.com

Yakymova N.S.,

PhD in Economics,
Researcher of Department for social issues of the labour market,
Ptoukha Institute for Demography and Social Studies
of the National Academy of Sciences of Ukraine,
nataliakimova@gmail.com

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОСВІТНІХ ТРАЕКТОРІЙ МОЛОДІ В АСПЕКТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

МОДЕЛИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТРАЕКТОРИЙ МОЛОДЕЖИ В АСПЕКТЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЕЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ

MODELLING OF PROFESSIONAL AND EDUCATIONAL TRAJECTORIES OF YOUTH IN ASPECTS OF PROVIDING ITS COMPETITIVENESS

Стаття присвячена дослідженню особливостей моделювання професійно-освітніх траєкторій молоді в аспекті забезпечення її конкурентоспроможності. У статті проведено моделювання процесу професійного становлення на основі мультиноміальної логістичної регресії. У статті виокремлено напрями регулювання професійно-освітніх траєкторій молоді.

Статья посвящена исследованию особенностей моделирования профессионально-образовательных траекторий молодежи в аспекте обеспечения ее конкурентоспособности. В статье проведено моделирование процесса профессионального становления на основе мультиномиальной логистической регрессии. В статье выделены направления регулирования профессионально-образовательных траекторий молодежи.

The article investigates the features of modeling professional and educational trajectories of young people in aspects of providing its competitiveness. The aim of the research is to model professional educational trajectories of young people, the development and validation of proposals in order to regulate them in the aspect of youth competitiveness. Finding solution to the problem of measuring the degree of influence of certain factors on the direction and intensity of the professional and educational trajectory the multinomial logistic regression was built to model the process of professional development. By constructing of such models it can be predicted the probability a person will choose a particular trajectory depending on his opportunities and expectations. Investigation of the typical for Ukraine professional educational trajectories indicates that the modifications is largely a reflection of the current asymmetries in the social and labor areas. Based on the aforementioned, the main areas of regulating professional and educational trajectories of young people are: the redesign of professional choice and career path factors and adjusting their priorities in the face of rising role of parents in choosing a profession; improvement of career guidance activities; development of measures to strengthen the functions associated with the formation of professional and educational trajectories of young people; development and implementation of programs for improving the quality and structure of education.

Ключові слова. Професійно-освітня траєкторія, професійне становлення, професійна орієнтація, мультиноміальна логістична регресійна модель, моделювання професійно-освітніх траєкторій молоді, конкурентоспроможність молоді.

Ключевые слова. Профессионально-образовательная траектория, профессиональное становление, профессиональная ориентация, мультиномиальная логистическая регрессионная модель, моделирование профессионально-образовательных траекторий молодежи, конкурентоспособность молодежи.

Key words. Professional and educational trajectory, professional development, career guidance, multinomial logistic regression model, modelling of professional and educational trajectories of young people, competitiveness of young people.

Вступ. У сучасних умовах важливу роль відіграє дослідження проблем забезпечення зайнятості молоді, що обумовлено низьким рівнем її конкурентоздатності на ринку праці, відсутністю необхідного практичного досвіду, стажу роботи з професії. За таких умов виявлення проблем освіти, накопичення освітніх ресурсів та професійних кар'єр молоді є актуальним продовженням досліджень проблем зайнятості та професійного вибору молоді. Зазначені дослідження у різні роки носили і носять такі назви, як дослідження освітніх і професійних орієнтацій, вибору професії, соціальних проблем вступу молоді в самостійне життя, життєвого самовизначення, соціальної самореалізації. Сьогодні зазначену проблематику повніше відображає таке поняття, як професійно-освітні траєкторії молоді. Разом з тим, методологічні положення, розроблені і викладені в термінах «вибір професії, соціальні орієнтації та життєві шляхи молоді», залишаються актуальними та є основою для дослідження проблематики професійно-освітніх траєкторій. Дослідження та моделювання професійно-освітніх траєкторій молоді сприятиме забезпеченню свідомого професійного самовизначення та становлення особистості з урахуванням її можливостей і кон'юнктури ринку праці з метою забезпечення продуктивнішої зайнятості.

Значний внесок у вітчизняні дослідження ринку праці, зайнятості та безробіття зробили С. Бандур, Д. Богиня, Л. Безтелесна [1], В. Васильченко, О. Грішнова [3], М. Долішній, Т. Заяць, С. Злупко, Л. Ільч [2], А. Колот [3], Ю. Крас-

нов, М. Кримова [4], Е. Лібанова, Л. Лісогор [5], Ю. Маршавін [6], Г. Назарова, В. Онікієнко [7], В. Онищенко, І. Петрова, В. Петюх [8], У. Садова, Л. Семів, М. Семикіна [9], Л. Шаульська [10] та інші. Разом з цим, проблема працевлаштування молоді залишається актуальною та потребує доопрацювання існуючого та розробки нового набору дієвих інструментів і методів, спрямованих на ідентифікацію та корегування професійно-освітніх траєкторій становлення молоді, що має стати базою забезпечення професійно-кваліфікаційного балансу на ринку праці та вдосконалення змісту профорієнтаційної діяльності з урахуванням мотиваційних чинників професійного вибору молоді.

Постановка завдання. Метою дослідження є моделювання професійно-освітніх траєкторій молоді в аспекті забезпечення її конкурентоспроможності, розробка та обґрунтування пропозицій щодо регулювання професійно-освітніх траєкторій молоді.

Результати дослідження. В умовах сучасного економічного розвитку під професійно-освітньою траєкторією слід розуміти впорядкований рух від одного статусу індивіда до іншого у зв'язку з одержанням ним формальних кваліфікацій, інституційно підтверджених компетенцій, що супроводжується приростом знань, умінь і навичок, придбанням професійного досвіду, а також передбачає послідовну їх конверсію у відповідні позиції на ринку праці. При зміні рівнів освіти, диплома, кваліфікації, посади індивід знаходиться в «точках переходу» траєкторії, становище в яких і зміна є напрямом її модифікації.

У процесі аналізу сучасних професійно-освітніх траєкторій виявлені прояви асиметрії, які полягають в тому, що, з одного боку, за своєю природою покоління 90-х значно відрізняється від попередніх, оскільки виховувалося в абсолютно новому середовищі, в трансформаційний період, а також у часи прискореного технологічного розвитку та інформаційного прориву, а головні цінності для них нематеріальні. З іншого боку, існуючі соціально-економічні умови в Україні не дозволяють молоді кардинально змінювати свої цілі і мотиви або слідувати їм при виборі професії та місця роботи, ці чинники переважно збігаються з тими, що мають попередні покоління працівників.

Необхідність впливу на професійно-освітню траєкторію очевидна. Професійно-освітня траєкторія є персональною і будується індивідом залежно від різних цілей, які він переслідує; професії, яку бажає отримати; наявності вільного часу; ступеня розвиненості освітньої інфраструктури країни; рівня достатку в сім'ї; особистих переваг; стереотипів, що склалися в суспільстві; зовнішнього оточення людини; ступеня існуючої взаємозв'язку між суб'єктами господарювання та освітніми установами та широкого кола інших суб'єктивних і об'єктивних факторів. Однак, незважаючи на її індивідуальність, останнім часом в українських реаліях склався певний стандарт освітньої траєкторії фахівця, який, на думку більшості населення, здатний забезпечити індивіду, який її проходить, певний рівень престижності і статусності в суспільстві, при цьому абсолютно не враховуючи головною її кінцевої мети — досягнення високого рівня конкурентоспроможності на ринку праці та самореалізації. Крім факторів, на траєкторію впливають різні соціальні інститути. Звісно ж, одним з найпотужніших і найдієвіших, що впливають прямо і опосередковано на траєкторію, є система профорієнтації. Також це система освіти, її інфраструктура та можливості.

Задля дослідження багатфакторних процесів, що формують професійно-освітні траєкторії молоді на ринку праці та розробки заходів щодо їх регулювання доцільним є використання статистичних методів, зокрема, класифікаційного аналізу, а саме мультиноміальної логістичної регресії, метою якої є визначення ймовірності того, що той чи той респондент (на підставі певних характеристик) потрапить в ту чи ту цільову групу.

Моделювання професійно-освітніх траєкторій молоді умовно можна поділити на 5 основних етапів.

I етап — Визначення обсягу і опис основних характеристик вибіркової сукупності дослідження. У дослідженні використовується масив даних опитування учнів 9-х та 11-х класів загальноосвітніх шкіл Донецької області. При побудові вибірки враховувалися такі вимоги: забезпечення репрезентативності вибірки за територіальною ознакою (охоплення всіх шкіл області з найбільшою кількістю випускників); суцільне опитування випускних класів (9-й і 11-й) у школах, що потрапили у вибірку, що дозволяє забезпечити комплексність дослідження, врахувати гендерні відмінності випускників і різний рівень навчальної успішності. З метою застосування несукцільного методу спостереження, сформована вибірка сукупність, розмір якої становить 804 респондента, з них 346 учнів 9-х класів і 458 — учнів 11-х класів. Розрахована випадкова помилка репрезентативності вибірки становить 3 %, що дозволяє перенести отримані результати на генеральну сукупність.

З обраної сукупності для проведення мультиноміального логістичного регресійного аналізу було виключено спостереження, що містили відповіді респондентів, які не дотримались умов заповнення анкет, та відібрано 556 спостережень, що відповідають заданим критеріям. За даними обстеження, 57,0 % (317 осіб) опитаних навчається в 11-му класі, 43,0 % (239 осіб) — у 9-му; 12,9 % (72 особи) респондентів — навчаються на п'ятірці, 65,8 % (366 осіб) випускників — добре навчаються, 21,2 % (118 осіб) — навчаються на трійки; 54,7 % (304 особи) учнів — жіночої статі, 45,3 % (252 особи) — чоловічої; 8,5 % (47 осіб) учнів — з низьким рівнем доходів батьків, 54,7 % (304 особи) — із середнім рівнем доходів, 36,9 % (205 осіб) — з високим рівнем доходів.

II етап — Побудова мультиноміальної логістичної регресійної моделі, аналіз правильності її специфікації. Основним інструментом проведеного аналізу була побудова мультиноміальної логістичної регресійної моделі, де в якості залежної змінної виступає змінна професійно-освітні траєкторії («trajectories»), що визначає професійно-освітні траєкторії молоді, а в якості незалежних змінних — доходи батьків («income»), стать («gender»), успішність («academicprogress») і клас, в якому навчається респондент («grade»).

Специфікація, що включає регресори «income», «gender», «academic progress» і «grade», характеризується меншими значеннями критеріїв, а значить є кращою ніж модель тільки з константою. Враховуючи, що χ^2 остаточної моделі позитивна і значимість $p < 0,05$, можна зробити висновок, що остаточної модель пояснює істотний обсяг оригінальної варіації ознаки в досліджуваній сукупності і є в цілому значущою. Для перевірки, чи будуть частоти, що спостерігаються по осередках значимо відрізнятися від очікуваних частот, розрахованих на основі моделі, виконується χ^2 тест по Пірсону. Його результатом, для даної моделі, є не значуща різниця значень ($p > 0,05$), що говорить про досить високий ступінь наближення модельованих даних до тих, що фактично спостерігаються.

III етап — Інтерпретація результатів класифікації та оцінка параметрів моделі. Далі доцільно інтерпретувати результати класифікації, в якій реально спостережувані показники приналежності до тієї чи іншої з досліджуваних груп (ВНЗ III-IV рівня акредитації, продовжуватиму навчання в школі, ВНЗ I-II рівня акредитації, ПТНЗ) зіставляються з передбаченими на основі мультиноміальної логістичної регресійної моделі. У нашому випадку побудована модель дозволяє коректно класифікувати 84,5 % респондентів. Слід зазначити, що 15,5 % опитаних не виявляють типових ознак для своїх категорій, тобто є нетиповими. Також доцільно зробити відповідні висновки про коректність класифікації для кожної з досліджуваних груп.

IV етап — Розрахунок ймовірності приналежності респондента до певної цільової групи за формулами. Як приклад, визначимо ймовірності вибору професійно-освітньої траєкторії учня 9-го класу, жіночої статі, що добре навчається («хорошист»), який охарактеризував рівень свого доходу як середній. Так як професійно-освітні траєкторії, як залежна змінна, включає чотири категорії, то для визначення ймовірностей віднесення респондентів до цих категорій можна сформулювати три недубльованих логіт, причому перша категорія (ВНЗ III-IV рівня акредитації) використовуватиметься як еталонна.

Для кожної категорії залежної змінної можуть бути обчислені відповідні ймовірності. Регресійне рівняння в загальному вигляді:

$$P(Y) = \frac{1}{1 + e^{-(b_0 + b_1 X_1 + b_2 X_2 + \dots + b_n X_n)}} \quad (1)$$

Таким чином, для учня 9-го класу, жіночої статі, що добре навчається («хорошист»), який охарактеризував рівень свого доходу як середній, ймовірність бути хильнішим до вибору професійно-освітньої траєкторії продовжуватиму навчання в школі складає 70,5 %, до вибору професійно-освітньої траєкторії ВНЗ I-II рівня акредитації — 19,9 %, до вибору професійно-освітньої траєкторії ПТНЗ — 9,6 %. Таким чином, можна обирати респондента за будь-якими ознаками та розрахувати ймовірність його приналежності до певної цільової групи.

V етап — Аналіз та інтерпретація результатів побудови мультиноміальної логістичної регресії. Для узагальнення результатів класифікації респондентів, агрегованих в групи по ряду ознак, а саме доходи («income»), стать («gender»), успішність («academic progress») і клас, в якому навчається респондент («grade»), у виведенні SPSS присутня таблиця «Спостережені та передбачені частоти», де для кожної цільової досліджуваної групи наведені ймовірності «попадання» в ту чи ту категорію залежної змінної траєкторії («trajectories»): ВНЗ III-IV рівня акредитації, продовжуватиму навчання в школі, ВНЗ I-II рівня акредитації, ПТНЗ.

Професійно-освітня траєкторія є персональною і будується індивідом залежно від різних цілей, які він переслідує; професії, яку бажає отримати; наявності вільного часу; ступеня розвиненості освітньої інфраструктури країни; рівня достатку в сім'ї; особистих переваг; стереотипів, що склалися в суспільстві; зовнішнього оточення людини; ступеня існуючого взаємозв'язку між суб'єктами господарювання та освітніми установами та широкого кола інших суб'єктивних і об'єктивних факторів. Однак, незважаючи на її індивідуальність, останнім часом в українських реаліях склався певний стандарт освітньої траєкторії фахівця,

який, на думку більшості населення, здатний забезпечити деякий рівень престижності та доходу, при цьому часто без урахування кінцевої мети високого рівня конкурентоспроможності на ринку праці та самореалізації.

Так, учень 9 класу, відмінник, чоловічої статі з середнім рівнем доходу сім'ї з ймовірністю 83,1 % буде схильнішим до вибору професійно-освітньої траєкторії «продовжуватиму навчання в школі», а учень 9 класу, хорошист, чоловічої статі з середнім рівнем доходу сім'ї з ймовірністю 44,4 %. Отже, необхідно зробити висновок, що доходи («income») та успішність («academic progress») відіграють важливу роль при виборі професійно-освітніх траєкторій молоді.

Також варто відзначити той факт, що багато молодих людей і зовсім не мають сформованої системи цінностей, не мають життєвих цілей і устремлінь, не бажають формувати їх. Для деяких причиною є приналежність до покоління, для інших недостатність або обмеженість інформації, яку вони отримують в своєму середовищі. На жаль, якщо запитати у абітурієнтів, студентів або молодих спеціалістів, що вони хочуть отримати від професійної освіти, які професійні характеристики їм необхідні, щоб працевлаштуватися та ефективно побудувати власну кар'єру, лише від третьої частини опитаних можна буде отримати відносно виразну відповідь на це питання.

Проведена в рамках досліджень робота з виявлення типових професійно-освітніх траєкторій на основі побудови мультиноміальної логістичної регресійної моделі підтверджує, що збереження поточних пропорцій розподілу молодих людей за напрямками професійної підготовки підвищує в перспективі ймовірність опинитися в статусі безробітного. Предметом аналізу в рамках цієї роботи були точки переходу зі статусу в статус, що кількісно характеризуються контингентами молодих людей, які обирають певні статуси, представлені на рис. 1. На основі даних опитування, молоді люди були розподілені між зазначеними статусами. На цій основі встановлена частота вибору випускниками певних статусів і оцінена ймовірність переходу в майбутньому до бажаною чи небажаною статусу (оцінюється ймовірність переходу випускника 9 класу школи до статусу учня ПТНЗ, або ВНЗ I-II рівня акредитації).

Повертаючись до змісту категорії (професійно-освітньої траєкторії), підкреслимо, що кожна траєкторія містить у собі «точки переходу», від яких залежать її зміни і тривалість кожного наступного етапу. На рис. 1 представлено одну з таких точок, де зафіксовано статус суб'єкта «Випускник 9 класу», а також статусні цілі, які він може переслідувати. Слідуючи тій чи іншій з них, він змінює напрям траєкторії, вибирає певний етап і встановлює його тривалість.

Представлені на рис. 1 професійно-освітні траєкторії учнів 9-х класів розподілені за напрямом та інтенсивністю потоку. Найпоширенішими серед учнів 9-х класів є професійно-освітні траєкторії «продовжуватиму навчання в школі (t_2)» та «ВНЗ I-II рівня акредитації (t_3)», а найменш затребуваною є траєкторія «ПТНЗ (t_4)». Найінтенсивнішим є напрям професійно-освітньої траєкторії «продовжуватиму навчання в школі (t_2)».

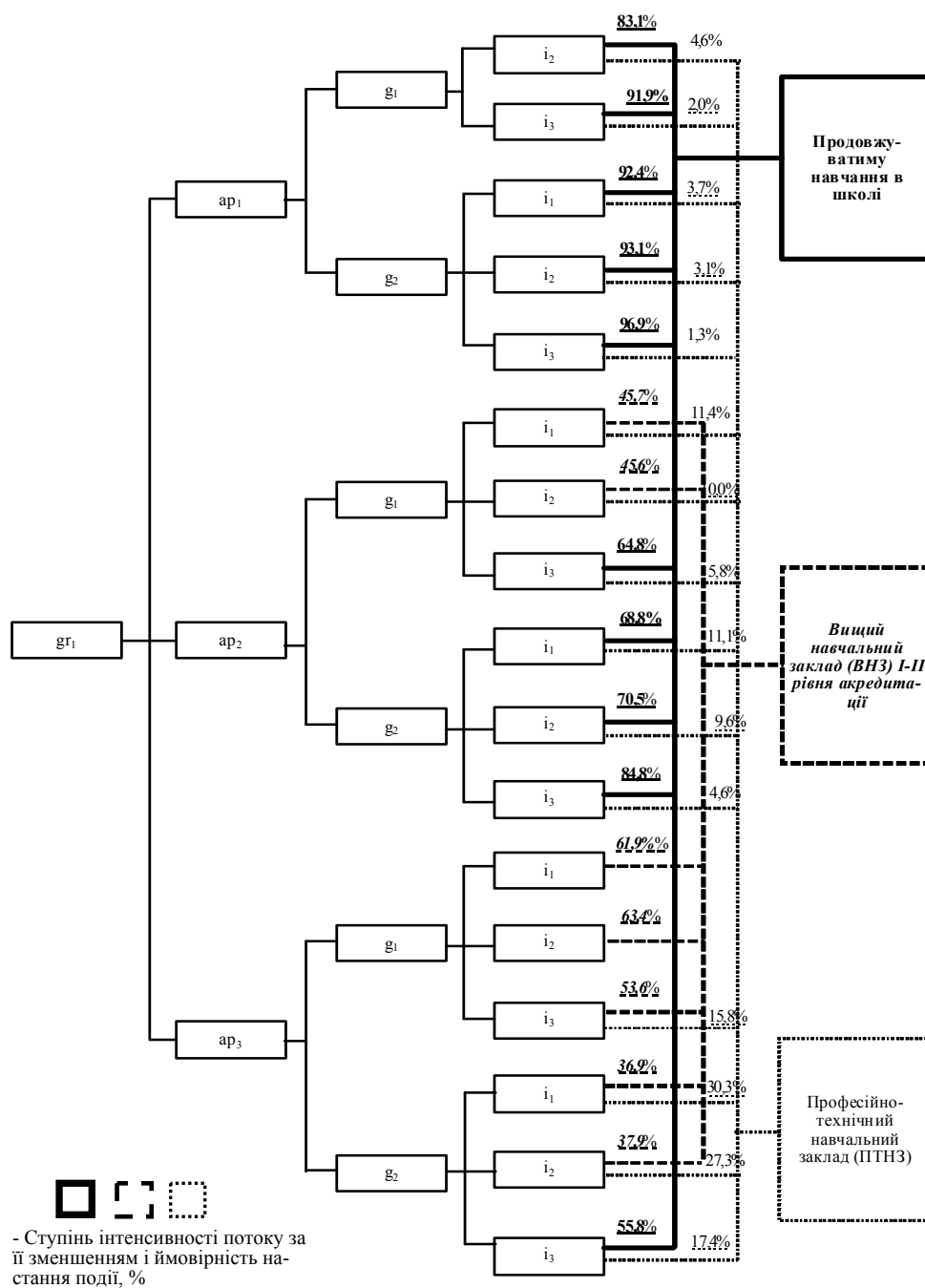

Рис. 1. Професійно-освітні траєкторії учнів 9-х класів за інтенсивністю потоку

де gr_1 — навчається в 9 класі; gr_2 — навчається в 11 класі; ap_1 — відмінник; ap_2 — хорошист; ap_3 — трісч-ник; g_1 — стать чоловіча; g_2 — стать жіноча; i_1 — низький рівень доходів; i_2 — середній рівень доходів; i_3 — високий рівень доходів; t_1 — траєкторія «ВНЗ III-IV рівня акредитації»; t_2 — траєкторія «продовжуватимуть навчання в школі»; t_3 — траєкторія «ВНЗ I-II рівня акредитації»; t_4 — траєкторія «ПТНЗ».

Як бачимо з рис. 1, для кожного учня з певним набором ознак ймовірність обрати ту чи ту професійно-освітню траєкторію різна. Так, за результатами моделювання всі учні 9-х класів, що навчаються на п'ятірки, жіночої та чоловічої статі, з низьким, середнім і високим рівнем доходів батьків з ймовірністю від 81,3 % до 96,9 % обирають професійно-освітню траєкторію «продовжуватиму навчання в школі (t_2)». Учні 9-х класів, що навчаються на четвірки, жіночої статі, з низьким, середнім та високим рівнем доходів батьків і чоловічої статі з високим рівнем доходів батьків з ймовірністю від 64,8 % до 84,8 % також обирають професійно-освітню траєкторію «продовжуватиму навчання в школі (t_2)». З ймовірністю 55,8 % обирають професійно-освітню траєкторію «продовжуватиму навчання в школі (t_2)» учні 9-х класів, що навчаються на трійки, жіночої статі з високим рівнем доходів батьків.

З ймовірністю 45,7 % обирають професійно-освітню траєкторію «ВНЗ I-II рівня акредитації (t_3)» учні 9-х класів, що навчаються на четвірки, чоловічої статі з низьким і середнім рівнем доходів батьків. Учні 9-х класів, що навчаються на трійки, чоловічої статі, незалежно від рівня доходів батьків та жіночої статі з високим рівнем доходів батьків з ймовірністю від 36,9 % до 63,4 % також обирають професійно-освітню траєкторію «ВНЗ I-II рівня акредитації (t_3)».

Найменша інтенсивність потоку професійно-освітньої траєкторії «ПТНЗ (t_4)»: ймовірність від 1,3 % до 4,6 % в учнів 9-х класів, що навчаються на п'ятірки, жіночої та чоловічої статі, з низьким, середнім і високим рівнем доходів батьків; ймовірність від 4,6 % до 11,4 % в учнів 9-х класів, що навчаються на четвірки, жіночої та чоловічої статі, з низьким, середнім і високим рівнем доходів батьків ймовірність від 15,8 % до 30,3 % в учнів 9-х класів, що навчаються на трійки, жіночої та чоловічої статі, з низьким, середнім і високим рівнем доходів батьків.

Проведене моделювання професійно-освітніх траєкторій свідчить про те, що їх модифікації багато в чому є відображенням існуючих сьогодні асиметрій у соціально-трудовій сфері. Слід зазначити, що виявлення парадоксальних тенденцій в досліджуваних процесах дозволяє не тільки колоритно відобразити дійсність, а й проаналізувати природу цих асиметрій і можливі ризики, пов'язані з цим феноменом.

Виходячи із зазначеного, пріоритетними напрямками регулювання професійно-освітніх траєкторій молоді є: перегляд факторів професійного вибору та кар'єрного шляху і перестановка їх пріоритетності в умовах зростання ролі батьків при виборі професії; підвищення ефективності профорієнтаційної діяльності за рахунок вдосконалення організаційно-економічного забезпечення державного регулювання системи профорієнтаційної діяльності; систематизації соціально-економічних вигід від впровадження системи професійної орієнтації на рівні держави, ринку праці, підприємства та індивіда; створення центрів розвитку профорієнтації; удосконалення системи освіти.

Висновки. У дослідженні проведено аналіз ймовірності переходу для певних статусів, наприклад, перехід випускника школи до статусу учня ПТНЗ, або випускника ВНЗ. У наведеному аналізі відображено формалізовані результати, які були розраховані на базі агрегування статусів, у яких знаходиться молодь. Результати проведеного аналізу дозволяють зробити висновок, що в цілому власний людський капітал є найважливішим чинником, що впливає на вибір професійно-освітньої траєкторії молоддю. Це і успішність у школі, і якість самої

школи, і її місце розташування, і додаткові форми навчання (гуртки, музичні, художні та інші необов'язкові школи, репетитори, курси). Водночас ускладнений вибір ВНЗ для учнів з бідних і неповних сімей, дітей менш освічених батьків і батьків, що займають нижчі посади. Це стосується як фактичної доступності вищої освіти, так і нерівності намірів.

Регулювання професійно-освітніх траєкторій молоді сприятиме розробці дієвого інструментарію для формування держзамовлення на підготовку необхідних економіці кадрів із застосуванням середньострокового прогнозування потреб економіки у кваліфікованих кадрах, удосконаленню методів і напрямів профорієнтаційної роботи з молоддю, удосконаленню програм зайнятості населення в аспекті сприяння досягненню професійно-кваліфікаційного балансу на ринку праці.

Література

1. *Безтелесна Л. І.* Прогнозування та регулювання зайнятості населення регіону / Л. І. Безтелесна, Г. М. Юрчик. — Рівне : НУВГП, 2010. — 222 с.
2. *Ільч Л. М.* Державне регулювання взаємодії ринків праці та освіти / Л. М. Ільч // Вчені записки Харківського інституту управління. — Вип. 34. — Т.1. — Харків: Харківський інститут управління, 2013. — С.363—370.
3. *Колот А. М.* Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку / А. М. Колот, О. А. Грішнова, О. Г. Брінцева, О. О. Герасименко, О. А. Даниленко; під ред.: А. М. Колота; ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана». — К. : КНЕУ, 2012. — 501 с.
4. *Кримова М.О.* Компетентнісна основа освітньої системи України та її роль в формуванні конкурентоспроможності фахівця / М. О. Кримова // Вісник Донецького університету: Серія В: Економіка і право. — Донецьк: ДонНУ. — 2011. — Т.1. — С. 89—91.
5. *Лісогор Л. С.* Працевлаштування випускників на ринку праці: проблеми та перспективи /Л. С. Лісогор // Ринок праці та освіта: пошук взаємодії. — К.: Таксон, 2007. — С. 99—109.
6. *Маршавін Ю. М.* Регулювання ринку праці України: теорія і практика системного підходу / Ю. М. Маршавін; ІПК ДСЗУ. — К. : Альтерпрес, 2011. — 396 с.
7. *Онікієнко В. В.* Розвиток ринку праці України: тенденції та перспективи / В. В. Онікієнко, Л. Г. Ткаченко, Л. М. Ємельяненко; під ред. В. В. Онікієнко; НАН України, Рада по вивч. продукт. сил України. — К. : РВПС України НАН України, 2007. — 286 с.
8. *Петюх В. М.* Формування інноваційної моделі розвитку служби зайнятості / В. М. Петюх, Л. В. Щетініна // Бюлетень ІПК ДСЗУ «Ринок праці та зайнятість населення». — Київ, ІПК ДСЗУ. — 2008. — №3(14). — С. 3—7.
9. *Семикіна М. В.* Мотивація ефективної зайнятості: пошук оптимальної стратегії / М. В. Семикіна, Н. А. Іщенко. — Кіровоград : КОД, 2012. — 215 с.
10. *Шаульська Л. В.* Регулювання професійно-освітніх траєкторій молоді в контексті соціальної відповідальності держави / Л. В. Шаульська, Н. С. Якімова // Менеджер: Вісник Донецького державного університету управління. — 2013. — №3. — С. 195—202.

References

1. Beztelesna, L. I. and Yurchyk, H. M. (2010), Prohnozuvannya ta rehulyuvannya zaynyatosti naselennya rehionu [Forecasting and regulation of employment in the region], NUVHP, Rivne, Ukraine.
2. Ilich, L. M. (2013), "Government regulation of interaction between labor and educational markets", VchenizapyskyKharkivs'kohoinstitutuupravlinnya, vol. 34, pp. 363–370.
3. Kolot, A. M. Hrishnova, O. A. Brintseva, O. H. Herasymenko, O. O. and Danylenko, O. A. (2012), Sotsial'na vidpovidal'nist': teoriya i praktyka rozvytku [Social responsibility: theory and practice of development], KNEU, Kyiv, Ukraine.

4. Krymova, M. O. (2011), "Kompetentnistna osnova osvith'oyi systemy Ukrayiny ta yiyi rol' v formuvanni konkurentospromozhnosti fakhivtsya", Visnyk Donets'koho universytetu: Seriya B: Ekonomika i pravo, vol.1, pp. 89—91.
5. Lisohor, L. S. (2007), "Pratsevlashtuvannya vypusknykiv na rynku pratsi: problemy ta perspektyvy", Rynok pratsi ta osvita: poshuk vzayemodiyi, pp. 99—109.
6. Marshavin, Yu. M. (2011), Rehulyuvannya rynku pratsi Ukrayiny: teoriya i praktyka systemnoho pidkhodu [Ukraine labor market regulation: theory and practice of systematic approach], Al'terpres, Kyiv, Ukraine.
7. Onikiyenko, V. V. Tkachenko, L. H. and Yemel'yanenko, L. M. (2007), Rozvytok rynku pratsi Ukrayiny: tendentsiyi ta perspektyvy [Labour market development in Ukraine: trends and perspectives], RVPS Ukrayiny NAN Ukrayiny, Kyiv, Ukraine.
8. Petyukh, V. M. and Shchetinina, L.V. (2008), "Formuvannya innovatsiynoyi modeli rozvytku sluzhby zaynyatosti", Byuleten' Instytutu pidhotovky kadriv derzhavnoyi sluzhby zaynyatosti Ukrayiny «Rynok pratsi ta zaynyatist' naselennya», vol. 3(14), pp. 3-7.
9. Semykina, M. V. and Ishchenko, N. A. (2012), Motyvatsiya efektyvnoyi zaynyatosti: poshuk optimal'noyi stratehiyi [Motivation of effective employment: search for optimal strategy], KOD, Kirovohrad, Ukraine.
10. Shaul's'ka, L. V. and Iakymova, N. S. (2013), "Rehulyuvannya profesiyno-osvitnikh trayektoriy molodi v konteksti sotsial'noyi vidpovidal'nosti derzhavy", Menedzher: Visnyk Donets'koho derzhavnoho universytetu upravlinnya, vol. 3, pp. 195—202.

Стаття надійшла до редакції 12.03.2016 р.

УДК 339.9

Гурова Ю.С.,

канд. екон. наук, ст. викл.,
кафедра міжнародної економіки
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»
ju_gurova@ukr.net

Гурова Ю.С.,

канд. экон. наук, ст. преподаватель,
кафедра международной экономики,
ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет
имени Вадима Гетьмана»

Gurova Y.S.,

the candidate of economic sciences (PhD),
Department of International Economics,
SHEE «KyivNationalEconomicUniversity
named after Vadym Hetman»

РОЛЬ ИНТЕЛЕКТУАЛЬНЫХ ЦЕНТРОВ У ГЛОБАЛЬНОМУ РАЗВИТИЮ ЛЮДСКОГО РЕСУРСА

РОЛЬ ИНТЕЛЕКТУАЛЬНЫХ ЦЕНТРОВ В ГЛОБАЛЬНОМ РАЗВИТИИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РЕСУРСА